

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH

ISSN:2277-7881; IMPACT FACTOR :8.017(2023); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286

Peer Reviewed and Refereed Journal: VOLUME:12, ISSUE:6(3), June: 2023

Online Copy of Article Publication Available (2023 Issues)

Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A

Article Received: 2nd June 2023

Publication Date:30th June 2023

Publisher: Sucharitha Publication, India

Digital Certificate of Publication: www.ijmer.in/pdf/e-CertificateofPublication-IJMER.pdf

DOI: <http://ijmer.in.doi./2023/12.06.60.1>
www.ijmer.in

గిరీశం పాత్ర - హాస్య చిత్రణ

డా॥ ఆర్.కుసుమ కుమారి

అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్

డా॥ వి.యస్.కృష్ణ ప్రభుత్వ డిగ్రీ & పి.జి కళాశాల (స్వ)

విశాఖపట్నం.

చరవాణి : 99636 25639

హాస్యం - పరిచయం :

హాస్యం అనగా వినోదం కలిగించి నవ్వు పుట్టించే లక్షణం కలిగిన ఒక భావానుభవం. నవరసాల్లో హాస్యానికన్న ప్రాధాన్యం అనన్య సామాన్యం. హాస్యరసాన్ని ఆస్వాదించి ఆనందించే లక్షణం ప్రపంచంలో మనిషికి తప్ప మరే ఇతర జీవికీ లేదు. హాస్యరసానికి స్థాయి భేదం హాసం అనగా నవ్వు. ఏ మనిషీ సగటున రోజులో ఒక్కసారైనా నవ్వుకుండా ఉండడం దాదాపు అసాధ్యం.

ఉరుకులు పరుగులతో కూడిన ప్రస్తుత జీవన విధానంలో మానసిక ఒత్తిడి నుండి తక్షణ ఉపశమనం కలిగించేది హాస్యం మాత్రమే. హాస్యం ఆనందాన్ని, ఆరోగ్యాన్ని ఇచ్చి విషాద విచ్ఛేదకమవుతుంది. రోజూ ఓ గంటసేపు నవ్వితే అమృతపానం చేసినంత ఫలితం.

తెలుగు సాహిత్యంలో హాస్యం :

వాసనలేని పువ్వులా పరిహాస ప్రసంగంలేని వాక్యం వ్యర్థమన్నారు. తెలుగులో లిఖిత సాహిత్యానికి ముందున్న మౌఖిక సాహిత్యంలో హాస్యానికి సంబంధించిన గేయాలు, కథలు, హాస్యోక్తులు, చలోక్తులు విరివిగా ఉండేవి. తెలుగు సాహిత్యంలో తొలి రచనగా భావిస్తున్న నన్నయ ఆంధ్రమహాభారత రచన గంభీరంగా సాగినప్పటికీ అక్కడక్కడా హాస్య సన్నివేశాలు కూడా జోడించారు. గరుత్మంతుని చేత పీడింపబడిన దేవతల పరుగులు, బకాసురుని వృత్తాంతం, మయసభలో దుర్యోధనుని భంగపాటు పాఠకులకు నవ్వులు తెప్పిస్తాయి.

నన్నెచోడుని కుమారసంభవంలో మన్మథునికి, రతీదేవికీ మధ్య గల సన్నివేశాలు హాస్యంగా సాగాయి. తిక్కన రచనలో వ్యంగ్యం ఎక్కువ. నర్తనశాలలో స్త్రీ వేషంలో ఉన్న భీముడు, కీచకునికి మధ్యగల సంభాషణలు, ఉత్తర కుమారుని ప్రగల్భాలు కడుపుబ్బా నవ్విస్తాయి. గౌరన నవనాథచరిత్రలో పురోహితుడు ఎలుగుబంటితో సరసాలాడడం, హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానంలో కలహకంఠి, కాలకౌశికులు పోట్లాటలు, రోకళ్ళతో కొట్టుకోవడాలు విపరీతంగా నవ్విస్తాయి.

శ్రీనాథునివిగా ప్రసిద్ధి చెందిన చాటు పద్యాలలో కావల్సినంత హాస్యం మనకు కనిపిస్తుంది.

పూజారి వారి కోడలు - తాజారగ బిందె జారి దబ్బున పడియెన్

మైజారు కొంగు తడిసిన - బాజారే తొంగి చూసి ఫక్కుంజనగియెన్

ఎంత దగ్గరివారైనా ఇలాంటి సన్నివేశాల్లో దబ్బున జారిపడితే చూసిన వాళ్ళెవరికైనా ముందు వచ్చేది నవ్వు. ఇలాంటి శ్రీనాథుని చాటువులు అనేకం.

ఇక రాయల కాలంలో నవరసాలకి స్వర్ణయుగం. తెనాలి రామకృష్ణుని చాటుపద్యాలు హాస్య

Cover Page

DOI: <http://ijmer.in.doi/2023/12.06.60.1>
www.ijmer.in

భాండాగారాలు. రామకృష్ణుని అద్భుతకృతి పాండురంగమహాత్మ్యంలో నిగమశర్మ అక్క దుష్టసావాసాలు చేస్తున్న తమ్ముణ్ణి దగ్గర కూర్చోబెట్టుకొని ఎన్నో నీతులు చెబుతుంది. వాడు అన్నీ విన్నట్లే విని ఆ రోజు రాత్రి ఇంట్లో వస్తువులను పట్టుకుపోతూ పనిలో పనిగా అక్కగారి ముక్కుపుడుక కూడా చక్కగా పట్టుకుపోతాడు. తెల్లవారిన తరువాత విషయం తెలుసుకున్న ఆవిడ తమ్ముడు తన మాటలు వినలేదన్న బాధ కన్నా తన ముక్కుపుడుక కూడా పట్టుకుపోయాడని గొల్లుమనడం పాఠకులకు ఘక్కుమని నవ్విస్తుంది.

రాయల వారి ఆముక్తమాల్యదలోని బ్రాంతిమతి అలంకారాలు మనల్ని నవ్వించకమానవు. క్షీణ యుగంలో హాస్యం తన ఔచిత్యాన్ని కొంత కోల్పోయినా చేమకూర వెంకటకవి చమత్కారాలు మాత్రం చక్కిలిగింతలు పెడతాయి.

శతకకర్తలు చాలామంది హాస్యప్రియులు. తెలుగు వారి హాస్యం శతకాల్లో ఎక్కువగా దర్శనీయమవుతుంది. వేమన శతకంలోని చాలా పద్యాలు హాస్యాన్ని ప్రతిబింబిస్తాయి.

“పాల సంద్రమునందు పవ్వళించిన హరి
గొల్ల యిండ్లకు పాలు కోరనేల
యెదుటివారి సొమ్ము యెల్ల వారికి తీపి
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ”

ఆధునిక కాలంలో భమిడిపాటి, మెక్కపాటి, మునిమాణిక్యం గార్లు తెలుగులో హాస్య కవిత్వయం. మునిమాణిక్యం గారి కాంతం కథలు, మెక్కపాటి వారి బారిష్టర్ పార్వతీశం, చిలకమర్తి వారి ప్రహసనాలు, పానుగంటి వారి సాక్షి వ్యాసాలు ఇలా ఎన్నో రచనలు హాస్యాన్ని పండించాయి.

ఆచార్య తూమాటి దొనప్పగారు “అడుగడుగునా, అనుక్షణమూ తెలుగువారి బ్రతుకుదారుల్లో హాస్యరసం జాలువారుతూనే ఉంది” అన్నారు.

ఇది తెలుగు సాహిత్యంలో హాస్యరసాన్ని గురించి కేవలం విహంగ వీక్షణం మాత్రమే. పద్యాలు, వచనాలు, కవితలు, కథలు, నవలలు, నాటకాలతో పరమాద్భుత విన్యాసాలు చేసి పాఠకునికి పరమానంద భరితుల్ని చేసిన ఎందరో హాస్యరస పోషకులు ఉన్నారు.

కన్యాశుల్కం పరిచయం :

ఆంధ్రదేశంలో ఒక తెలుగు నాటకం నూరేళ్ళు పైబడి నిర్విరామంగా ప్రదర్శించబడింది. అంతేకాదు మరో నూరేళ్ళు ఉజ్వలంగా ప్రదర్శించడానికి కొత్త ఊపునీ, ఉత్సాహాన్నీ పుంజుకుంటుంది. దానికి కారణం రచయిత ఆ నాటకంలో ఉపయోగించిన భాష, చిత్రించబడిన మనుషులూ, వాళ్ళ ప్రవర్తనలోంచి ఉత్పన్నమైన హాస్యం. ఇవీ ఆ నాటకాన్ని బ్రతికిస్తున్నాయి. ఆ తెలుగు నాటకం కన్యాశుల్కం. సృష్టికర్త గురజాడ వెంకట అప్పారావు.

వాస్తవానికి ప్రస్తుత సమాజంలో కన్యాశుల్కం అనే సాంఘిక దురాచారం దాదాపుగా లేదు. వరశుల్కం మాత్రమే ఉంది. కానీ ఈనాటికీ ఇంత ప్రజాదరణ కలిగిన నాటకం తెలుగునాట మరొకటి లేదు. కన్యాశుల్కం తెలుగు సాహిత్యంలో హాస్యానికి పెద్దపీట వేసింది. ఈ నాటకంలోని పాత్రల ద్వారా గురజాడ అప్పారావు గారు

Cover Page

సాంఘిక దురాచారాలకు వ్యతిరేకంగా మానవ మనస్తత్వంలో మార్పు కోరుకున్నారు.

కన్యాశుల్కం నాటకంలో గిరీశం - హాస్యం :

కన్యాశుల్కం నాటకంలోని పాత్రలన్నీ ఉత్కృష్టమైనవే. వాటిలో అసలేమాత్రం వాసి తగ్గని పాత్ర గిరీశం. నాటకం ప్రారంభం నుండి అంతం వరకూ ప్రతీ అంకంలోనూ గిరీశం తన చమత్కారపు మాటలతో నవ్వులు పూయిస్తాడు.

నాటకారంభం ప్రథమాంకంలో “మీ సావాసం చేయడం చేత నా పరీక్ష పోయింది. మీవల్ల నాకు వచ్చిందల్లా చుట్ట కాల్చడం ఒక్కటే” అని విచారిస్తున్న శిష్యుడు వెంకటేశం తో గిరీశం పలికిన ప్రగల్భాలు, సమర్థింపులు పాఠకులకి, ప్రేక్షకులకి నవ్వు తెప్పిస్తాయి.

గిరీ : డామిట్ ఇలాంటి మాటలంటే నాకు కోపం వస్తుంది. దిస్ ఈజ్ బేస్ ఇన్స్టాటిట్యూట్, నాతో మాట్లాడడమే ఒక ఎడ్యుకేషన్. ఆ మాటకొస్తే నీకున్న లాంగ్వేజి నీ మాష్టారుకుందీ? విడో మారియేజ్ విషయమై, నాచ్చికాశ్చన్ విషయమై నీకు ఎన్ని లెక్చర్లు ఇచ్చాను? నా దగ్గర చదువుకున్నవాడు ఒహదూ అప్రయోజకుడు కాలేదు. పూనా డక్కును కాలేజీలో నేను చదువుతున్నప్పుడు ‘ది ఎలెవన్ కాజస్ పర్డి డి జనరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా’ను గూర్చి మూడు గంటలు ఒక్క బిగిని లెక్చర్ యిచ్చేసరికి ప్రొఫెసర్లు డంగయిపోయినారు. మొన్న బంగాళీవాడు యీ వూళ్ళో లెక్చరిచ్చినప్పుడు ఒక్కడికైనా నోరు పెగిలిందీ? మనవాళ్ళు వొట్టి వెధవాయలోయ్! చుట్ట నేర్పినందుకు థాంక్స్ చెప్పక తప్పుపడుతున్నావ్? చుట్ట కాల్చడం యొక్క మజా నీకు యింకా బోధపడక పోవడం చాలా ఆశ్చర్యంగా ఉంది. చుట్ట కాల్చబట్టే కదా దొర్లంత గొప్పవాళ్ళయినారు! చుట్ట కాల్చని ఇంగ్లీషువాణ్ణి చూశావా? చుట్ట పంపిణీ మీదనే స్టీము యంత్రం వగయిరా తెల్లవాడు కనిపెట్టాడు. లేకపోతే వాడికి పట్టుబడ్డా? శాస్త్రకారుడు యేవన్నాడో చెప్పానే!

సూత ఉపాచ-

కII ఖగపతి యమృతము తేగా
భుగభుగమని పొంగి చుక్క భూమిని వ్రాలెన్
పొగ చెట్టై జన్మించెను!
పొగ తాగనివాడు దున్నపోతై పుట్టున్”

ఇది బృహన్నారదీయం నాలగవ ఆశ్వాసంలో వున్నది.

చుట్టకాల్చడమనేది దురలవాటుని, తప్పు అని చెప్పకపోగా ఉపయోగం అని, గొప్ప అని శాస్త్రీయంగా, సోపానాత్మకంగా శిష్యుడు వెంకటేశానికి వివరించడం, అది నిజమే అని శిష్యుడు నమ్మడం మంచి హాస్య సన్నివేశం.

ద్వితీయాంకంలో బాల్యవివాహాలు, కన్యాశుల్కం వంటి సాంఘిక దురాచారాలు సమాజంలో ఉండకూడదని పూనా వంటి పెద్ద నగరాల్లో లెక్చర్లు ఇచ్చానని చెప్పుకుని తిరిగే గిరీశం తన లెక్చర్ల ద్వారా అగ్గిరాముడు లాంటి అగ్నిహోత్రావధాన్లు మనసు మార్చలేక తానే అతని దారిలోకి వెళ్ళిపోయే చేతకానితనాన్ని,

Cover Page

తన రాజకీయ చాణక్యంగా మార్చి శిష్యుడు వెంకటేశంతో ధాంబికాలు చెప్పే తెలివితేటలు ఆశ్చర్యంతో కూడిన హాస్యాన్ని కలిగిస్తాయి.

వెంక : లెక్కరిచ్చి మా తండ్రిని వాప్పించడానికి బదులుగా ఆయన చెప్పినదానికి మీరే వాప్పుకున్నారూ!

గిరీ : కుంచం నిలువుగా కొలవడానికి వీల్లేనప్పుడు తిరగేసినా కొలిస్తే నాలుగ్గింజలు నిలుస్తాయి. బాగా ఆలోచిస్తే యిస్సెంట్ మారేజి కూడుననే తోస్తుంది.

వెంక : యిన్నాళ్ళూ కూడదని చెప్పేవారే నా తోటి?

గిరీ : ఒపీనియన్స్ అప్పుడప్పుడూ ఛేంజి చేస్తుంటే గాని పొలిటీషను కానేరడు. నాకు తోచిన కొత్త ఆర్గ్యుమెంట్ విన్నావా? యిస్సెంట్ మారేజీలు అయితే గానీ యంగ్ విడోస్ వుండరు. యంగ్ విడోస్ వుంటేగాని విడో మారయేజ్ రిఫారమ్కి అవకాశం వుండదు గదా! సివిలిజేషన్స్ నిగ్గు విడో మారియేజ్ అయినప్పుడు యిస్సెంట్ మారేజీల్లేకపోతే సివిలిజేషన్ హాల్టవుతుంది. మరి ముందుకు అడుగు పెట్టలేదు. గనక తప్పకుండా యిస్సెంట్ మారేజి చెయ్యవలసిందే.

సివిలిజేషన్ అనగా నాగరిక సమాజానికి నిగ్గు విధవా వివాహం. విధవా వివాహాలు జరపాలంటే యంగ్ విడోస్ ఉండాలి. ఆ యంగ్ విడోస్ కోసం యిస్సెంట్ మారేజ్ అనగా బాల్యవివాహాలు జరిగి తీరాల్సిందే అని గిరీశం గారు శెలవిచ్చారు. ఇలా గిరీశం ఊసరవెల్లిలా రంగులు మారుస్తూ ఏ ఎండకాగొడుగు పడుతూ తన పనికిమాలిన పాండిత్యం ప్రదర్శించడం హాస్య ప్రియులకు వినోదాన్ని కలిగిస్తుంది.

ఇంకా అక్కడితో ఆగక “పెళ్ళనేది మంచి పదార్థమైతే అధికస్య అధికం ఫలం అన్నారు. గనక చిన్నపిల్లని ఒక ముసలాడికి పెళ్ళి చేసి వాడు చస్తే మరోడికి, మరోడు చస్తే మరోడికి యిలాగ పెళ్ళి మీద పెళ్ళి, పెళ్ళి మీద పెళ్ళి అయి వీడి దగ్గరో వెయ్యి వాడి దగ్గరో వెయ్యి మరోడి దగ్గర మరో వెయ్యి, రాట్టె మీద నెయ్యి, నేతి మీద రాట్టెలాగ యేకోత్రపుద్దిగా కన్యాశుల్కం లాగి, తుదకి నాలాంటి బుద్ధివంతుణ్ణి పెళ్ళాడితే చెప్పావ్ మజా? ఇహసౌఖ్యం పూర్తిగా లభిస్తుంది. ఇహసౌఖ్యం వుంటే పరసౌఖ్యం కూడా సాధించావే అన్న మాట” అని హాస్య వేదాంతం వల్లించడం ఒక్క గిరీశానికే చెల్లుతుంది.

గిరీశం పంతులకి అనుకోని సమస్య ఎదురైనప్పుడు మాయోపాయం చేసి తన సమయస్ఫూర్తితో, వాక్చాతుర్యంతో ఎదుటివారిని బోల్తా కొట్టించడం వంటి సన్నివేశాలు నాటకంలో నవ్వులు పూయిస్తాయి.

నాటకం తృతీయాంకం ఒక సన్నివేశంలో గిరీశం ప్రేమపాఠాలు, లవ్ సిగ్నల్స్, శృంగార చేష్టలతో బుచ్చెమ్మని ఎలాగైనా ప్రేమలో పడేయాలని ప్రయత్నం చేస్తున్న సందర్భంలో వారి మధ్య అడ్డంకిగా ఉన్న వెంకటేశాన్ని జామచెట్టు ఎక్కి పళ్ళు కోసుకోమని అక్కడి నుండి పంపించేస్తాడు. వెంకటేశం తండ్రి అగ్నిహోత్రావధాన్లు అదే సమయానికి అక్కడికి ఆకస్మికంగా వస్తాడు. ఆ ఉపద్రవం నుండి సమయస్ఫూర్తితో తప్పించుకునే సందర్భంలో గిరీశం తెలివితేటలకు, ఎత్తులకు ఎంతటివారైనా నవ్వుకుండా ఉండలేదు.

అగ్ని : వెంకడు రాసుకుంచున్నాడా, చదువుకుంచున్నాడా అండీ?

గిరీ : యింతసేపు చదువు చెప్పి చెల్లు చావలూ యెక్కి ఆడుకో అని తోసేసాను.

Cover Page

అగ్ని : మీకేం మతిపోయిందా ఏవిటండీ? కాలూ చెయ్యి విరుచుకుంటే?

గిరీ : రేపు మనవాడికి గుణుపురం తాసిల్దారీ అయి అడవిలో కమాను వెళ్ళుతూ వుండగా, పెద్దపులోస్తే చెట్టెక్కలేక, కాళ్ళు వాణికి చతికిలబడాలని మీ అభిప్రాయవాయేవిటి?

అగ్ని : మనవాడికి తాసిల్దారీ అవుతందండీ?

గిరీ : యెందుక్కాకూడదు? గుర్రాలెక్కడం, చెట్లెక్కడం మనవాడు నేర్చుకోకపోతే, నాయనా నువ్వు కమాన్లకి పనికిరావు దనుకు దగ్గర కూచొని గుమస్తా పని చేసుకో, తాసిల్దారీ, గీసిల్దారీ తలపెట్టకు అని దొర్లంటారు.

అగ్ని : అపైతే చిన్న చెట్టెక్కించండి గాని పెద్ద చెట్లప్పుడే యక్కనియ్యకండి.

గిరీ : అంచాతనే జామి చెట్లు యక్కమన్నాను చూశారా?

చెట్టెక్కమని పురమాయించినందుకు తనపై కోప్పడిన అగ్నిహోత్రావధాన్లు చేతనే సరే చెట్లెక్కడంలో తర్ఫీదు ఇవ్వండి అని చెప్పించగలిగిన ఘటనా ఘటన సమర్థులు గిరీశం పంతులు.

నాటకం చతుర్థాంకంలో బుచ్చెమ్మని ఎలాగైనా లేవదీసుకుపోవాలని దృఢంగా నిశ్చయించుకున్న గిరీశం, అగ్నిహోత్రావధాన్లు ఇంట్లో లేని సమయంలో తన మాయమాటలతో, ప్రగల్భాలతో బుచ్చెమ్మని పెళ్ళికి ఒప్పించే సన్నివేశాలను గురజాడవారు హాస్యరస ప్రధానంగా చిత్రించారు.

గిరీ : నా బుచ్చెమ్మ నన్ను పెండ్లాడకపోయిన తరువాత నా బతుకు యెందుకు? అని నిస్పృహ కలిగి చర్రున టేబిల్ సొరుగు తీసి, అందులో వున్న జోడు గుళ్ళ పిస్తోలు యెక్కు బెట్టి గుండె దూసిపోయేటట్టు కొట్టేసుకుంటాను.

బుచ్చె : కొట్టుకోకండి మీరు అలా అంటే నాకు యేడుపొస్తుంది.

గిరీ : తక్షణం దేవతలు విమానం పంపించి నన్ను స్వర్గానికి తీసుకువెళతారు. స్వర్గానికి వెళ్ళానని నాకు అక్కడ మాత్రం సుఖం ఉంటుందనుకున్నావా వొదినా? నవాభరణ భూషితురాలయి రంభ తక్కుతూ, తారుతూ వచ్చి “హా ప్రియా గిరీశ! నీలాంటి సుందరుణ్ణి యన్నడూ నేను చూడలేదు రమ్ము నన్ను చేకొమ్ము” అని రెక్కపట్టుకొని లాగుతుంది. నేనే వంటాను? చీ! అవతలికలి పో - నేను యాంటీ నాచ్చి! సానిది తాకితే, పరమ అపవిత్రంగా తలుస్తాను. పియర్లు సబ్బు రాసి కడిగితే గాని యీ చేతికి కల్మశం పోదు. నువ్వా రంభవి? మా బుచ్చెమ్మ సొగసుకు నువ్వు వడ్డీకి పనికిరావు. గో యేవే, డామ్, డర్టీ గూస్ అని అంటాను. అలాగే మేనకా, ఊర్వసీ, తిలోత్తమా మొదలైన యావన్నంది అప్పుర స్త్రీలని తన్ని తగలేసి, కాపాయ వస్త్రాలు ధరించి కల్పవృక్షచ్చాయని” హా! బుచ్చెమ్మా, బుచ్చెమ్మా!” అని నీ పేరు జపం చేస్తూ అనేక సంవత్సరాలు పద్మాసనం మీద వుండిపోతాను.

ఇలా గిరీశం తన లౌక్యం మొత్తం ప్రదర్శించి బుచ్చెమ్మని లేచిపోయి పెళ్ళి చేసుకోవడానికి బలవంతంగా ఒప్పిస్తాడు. బయటికి యాంటీ నాచ్ లాగ నడిస్తూ అందరినీ నమ్మించే ప్రయత్నం చేస్తాడు. అందుకే నాటకం చివరలో గిరీశం గురించి పూర్తిగా తెలుసుకున్న సౌజన్యారావు పంతులు “నెపోలియన్ ఆఫ్ యాంటీనాచ్”

Cover Page

గారూ అని వ్యంగ్యంగా సంబోధిస్తారు.

ముగింపు :

కన్యాశుల్కం నాటకంలో గిరీశం పాత్ర ఆద్యంతం హాస్యరస ప్రధానంగానే సాగింది. నాటకం గిరీశంతోనే ఆరంభమై గిరీశంతోనే ముగుస్తుంది. అంతటి ప్రాధాన్యం కలిగిన వైవిధ్యభరితమైన పాత్ర. వ్యాస రచనలో పరిమితుల కారణంగా కొన్ని సన్నివేశాలు మాత్రమే ఉదహరించగలిగాను. గిరీశం పాత్ర ఒక వర్గానికి ప్రతినిధిగా జనబాహుళ్యంలో చిరస్థాయిగా నిలిచే ఉంటుంది.

ఉపయుక్త గ్రంథాలు :

1. కన్యాశుల్కము - గురజాడ అప్పారావు
2. నూరేళ్ళయితేనేం అది కన్యాశుల్కం - వెలుగు రజతోత్సవ కానుక
3. మాలిక సాహిత్య మాసపత్రిక కథనం.